

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

Кафедра спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-методичної та навчальної роботи

О.Б.Жильцов

20 15 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Загальна, вікова та педагогічна логопсихологія

(шифр і назва навчальної дисципліни)

напрямок підготовки 6.010105 «Корекційна освіта (логопедія)»

(шифр і назва напрямку підготовки)

спеціальність _____

(шифр і назва спеціальності)

спеціалізація _____

(назва спеціалізації)

інститут, факультет, відділення ІНСТИТУТ ЛЮДИНИ

(назва інституту, факультету, відділення)

2015 – 2016 навчальний рік

Робоча програма: «Загальна вікова та педагогічна логопсихологія» для студентів за напрямом підготовки «Корекційна освіта, (Логопедія)».

Розробники: Таран Оксана Петрівна, кандидат психологічних наук, доцент кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти Інституту людини Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти

Протокол від “25” серпня 2015 року № 1

Завідувач кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти
_____ (О.В. Мартинчук)

Розподіл годин звірено з робочим планом. Структура типова.

Заступник директора Інституту людини _____ Н. А. Клішевич

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робоча навчальна програма з дисципліни «Загальна, вікова та педагогічна логопсихологія» є нормативним документом Київського університету імені Бориса Грінченка, який розроблено кафедрою спеціальної психології, корекційної та педагогічної освіти на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів відповідно до навчального плану напряму підготовки 6.010105 – Корекційна освіта (Логопедія).

Робочу навчальну програму укладено згідно з вимогами кредитно-модульної системи організації навчання. Програма визначає обсяги знань, які повинен опанувати бакалавр відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни «Загальна, вікова та педагогічна логопсихологія», необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень студентів.

«Загальна, вікова та педагогічна логопсихологія» є складовою частиною дисциплін циклу професійно-орієнтованої підготовки. Її вивчення передбачає підвищення професійної компетентності студентів, розширення, систематизація та закріплення набутих знань з логопсихології, що сприятиме ефективній самореалізації студентів, як фахівців.

Навчальна дисципліна «Загальна, вікова та педагогічна логопсихологія» характеризується тісними міждисциплінарними зв'язками із загальною, віковою, педагогічною, спеціальною психологією, нейропсихологією, психолінгвістикою та іншими галузями психологічних та медичних знань. Вивчення курсу «Загальна, вікова та педагогічна логопсихологія» сприяє поглибленому розумінню структури і закономірностей психічної діяльності осіб із порушеннями мовлення, дозволяє індивідуалізувати систему психолого-педагогічного супроводу осіб із мовленнєвими порушеннями.

Мета курсу – розкрити причини, механізми, особливості перебігу психічних процесів при порушеннях мовлення; визначити механізми психічного розвитку та адаптації осіб з порушеннями мовлення; виявити особливості пізнавальної та особистісної сфери при різних порушеннях мовлення; сприяти формуванню уявлень про зміст практичної роботи з людьми з порушеннями мовлення.

Завдання курсу:

- Висвітлити концептуальні засади логопсихології.
- Ознайомити із загальними закономірностями функціонування психіки при порушеннях мовлення.
- Окреслити психологічними особливостями дітей з різними порушеннями мовлення.
- Розкрити специфічні аспекти розвитку дитини з порушеннями мовлення.

Вивчення курсу та індивідуальної навчально-дослідницької роботи студентів спрямовано на **засвоєнні таких знань:**

- базові основи логопсихології;
- порушення розвитку: особливості, механізми, різновиди;
- чинники дизонтогенезу;

- особливості пізнавальних процесів при порушеннях мовлення;
- особливості особистості при порушеннях мовлення;
- специфічні особливості дітей з різними порушеннями мовлення.

Опанування курсу під час практичних занять та самостійної роботи студентами повинно сприяти формуванню низки **практичних навичок**:

- здатність до аналізу, систематизації та узагальнення теоретичних знань з логопсихології;
- орієнтування у методах логопсихології для виявлення та диференціації порушень та особливостей розвитку дитини з порушеннями мовлення;
- здатність враховувати психологічні особливості дітей з порушеннями мовлення при організації діагностичної та корекційної роботи з ними.

Кількість годин, відведених навчальним планом на вивчення дисципліни, становить 144 год., із них 28 год. – лекції, 28 год. – семінарські заняття, 8 год. – індивідуальна робота, 8 год. – модульні роботи, 72 – самостійна робота.

Вивчення бакалаврами навчальної дисципліни «Загальна, вікова та педагогічна логопсихологія» завершується заліком.

I. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань: 0101 "Педагогічна освіта" (шифр і назва)	Нормативна	
	Напрямок підготовки: 6.010105 «Корекційна освіта, (Логопедія)» (шифр і назва)		
Модулів – 4	Спеціальність _____	Рік підготовки	
Змістових модулів – 4		2-й	-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання: створити узагальнений психологічний портрет дитини з певним орушенням мовлення		Семестр	
Загальна кількість годин – 144		3-4 й	-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 2	Освітньо-кваліфікаційний рівень: <u>«бакалавр»</u>	Лекції	
		28 год.	год.
		Практичні, семінарські	
		28 год.	год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		72 год.	год.
		Індивідуальні завдання:	
8 год.			
Вид контролю:			
залік			

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин							
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Практичних	Семінарських	Індивідуальна робота	Самостійна робота	Модульний контроль
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. БАЗОВІ ЗАСАДИ ЛОГОПСИХОЛОГІЇ									
1.	Вступ до логопсихології	9	4	2		2		5	
2.	Концептуальні засади логопсихології	9	4	2		2		5	
3.	Методичні засади логопсихології	9	4	2		2		5	
<i>Разом</i>		31	12	6		6	2	15	2
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ПРОБЛЕМИ ЛОГОПСИХОЛОГІЇ									
4.	Порушення психічного розвитку дітей	8	2	2				6	
5.	Дизонтогенез та механізми його подолання	10	6	2		4		5	
6.	Сутність та розвиток мовлення	9	4	2		2		5	
7.	Загальний огляд порушень мовлення у дітей	9	4	2		2		5	
<i>Разом</i>		41	16	8		8	2	21	2
<i>Разом за семестр</i>		72	28	14		14	4	36	4
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III. ПОРУШЕННЯ МОВЛЕННЯ В СТРУКТУРІ ОСОБИСТОСТІ									
8-9.	Особливості пізнавальної сфери при порушеннях мовлення	20	8	4		4		12	
10.	Особливості особистості при порушеннях мовлення	16	4	2		2		12	
11.	Особливості поведінки при порушеннях мовлення	16	4	2		2		12	
<i>Разом</i>		56	16	8		8	2	36	2
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ									
12.	Психологічні особливості дітей із фонетико-фонематичними порушеннями та загальним недорозвитком мовлення	4	4	2		2			
13.	Психологічні особливості дітей із мелодико-інтонаційними та темпоритмічними порушеннями мовлення	4	4	2		2			
14.	Особливості психологічної готовності до шкільного навчання дітей із порушеннями мовлення	4	4	2		2			
<i>Разом</i>		16	12	6		6	2		2
<i>Разом за семестр</i>		72	28	14		14	4	36	4
<i>Усього за навчальним планом</i>		144	56	28		28	8	72	8

III. ПРОГРАМА ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. БАЗОВІ ЗАСАДИ ЛОГОПСИХОЛОГІЇ

Лекція 1. Вступ до логопсихології (2 години).

Предмет та об'єкт логопсихології як галузі психологічної науки. Співвідношення логопсихології з суміжними дисциплінами: логопедією, нейропсихологією, патопсихологією, клінічною психологією, неврологією, диференціальною психологією та іншими. Місце логопсихології у структурі спеціальної психології. Наукові, практичні та методологічні передумови виділення логопсихології в самостійну галузь психологічного знання. Завдання логопсихології. Основні поняття логопсихології. Характеристика понять: норма, патологія, дефект, інвалідність. Проблеми логопсихології.

Основні поняття теми: спеціальна психологія, логопсихологія.

Семінар 1. Вступ до логопсихології (2 години).

Лекція 2. Концептуальні засади логопсихології (2 години).

Історичні аспекти становлення логопсихології: проблематика та персоналії. Основні концепції логопсихології. Психофізіологічні основи логопсихології (І.П.Павлов, А.Р.Лурія, Е.Д.Хомська, Л.С.Цветкова, А.В.Семенович, Н.А.Бернштейн та інші). Лінгвістичні основи логопсихології (К.Бюлер, А.А.Потебня та інші). Концепція мовлення як базової вищої психічної функції (Л.С.Виготський). Концепція внутрішньої картини мовленнєвого дефекту. Теорія нормального та порушеного розвитку.

Основні поняття теми: психофізіологія, нейропсихологія, мова та мовлення, вищі психічні функції, внутрішня картина дефекту.

Семінар 2. Концептуальні засади логопсихології (2 години).

Лекція 3. Методичні засади логопсихології (2 години).

Сутність диференціальної діагностики логопсихології. Загальна характеристика методів логопсихології: спостереження, експеримент, аналіз продуктів діяльності, опитування, тестування, експертне оцінювання. Принципи психолого-педагогічної діагностики. Специфіка організації діагностичної діяльності логопеда. Методи психологічної допомоги: консультування, психокорекція, психотерапія.

Основні поняття теми: диференціальна діагностика, спостереження, експеримент, інтерв'ю, тестування, експертна оцінка, консультування, психокорекція, психотерапія.

Семінар 3. Методичні засади логопсихології (2 години).

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ПРОБЛЕМИ ЛОГОПСИХОЛОГІЇ

Лекція 4. Порушення психічного розвитку дітей (2 години).

Сутність поняття розвитку. Загальні закономірності розвитку особистості в онтогенезі. Поняття дизонтогенезу. Сутність феномену порушення розвитку.

Структура порушення розвитку. Типологія дизонтогенезу: ретрадації, пошкоджений розвиток, асинхронний розвиток, дефіцитарний розвиток, дисфункції дозрівання. Загальні та специфічні особливості відхилень розвитку. Депривація, як причина та наслідок порушення розвитку.

Основні поняття теми: розвиток, дизонтогенез, деривація.

Лекція 5. Дизонтогенез та механізми його подолання (2 години).

Психологічні параметри дизонтогенезу за В.В.Лебединським. Чинники дизонтогенезу: біологічні, психологічні та соціальні. Внутрішні механізми подолання дизонтогенезу. Сутність понять адаптація та компенсація. Адаптації та компенсації як базові біологічні механізми пристосування.. Зовнішні механізми подолання дизонтогенезу: абілітація та корекція.

Основні поняття теми: чинники дизонтогенезу, адаптація, компенсація, абілітація, корекція.

Семінар 4-5. Дизонтогенез та механізми його подолання (4 години).

Лекція 6. Сутність та розвиток мовлення (2 години).

Порівняльна характеристика мови та мовлення. Функції та види мовлення. Сутність потреби у спілкуванні. Рівні розвитку потреби спілкування за М.І.Лісіною. Мотиви та засоби спілкування. Розвиток мовлення та спілкування у дитинстві. Особливості спілкування дитини з однолітками, міжвікове спілкування дитини. Цілі спілкування в дошкільному дитинстві. Основи ефективного педагогічного спілкування.

Основні поняття теми: мова, мовлення, функції мовлення, види мовлення, потреба у спілкуванні, розвиток мовлення та спілкування.

Семінар 6. Сутність та розвиток мовлення (2 години).

Лекція 7. Загальний огляд порушень мовлення у дітей.

Фізіологічні механізми мовлення. Характеристика мовлення з позицій психолінгвістики та класифікації мовних розладів. Чинники мовленнєвих порушень. Основні види мовленнєвих порушень первинного характеру. Розлади мовлення вторинного характеру: мовлення у стані емоційного напруження; мовлення при акцентуаціях та психопатіях; мовлення при неврозах; мовлення при інших порушеннях психофізичного розвитку. Сутність процесу комунікації. Особливості комунікації дітей з порушеннями мовлення.

Основні поняття теми: мовленнєві розлади первинного характеру. Мовленнєві розлади вторинного характеру, комунікація.

Семінар 7. Загальний огляд порушень мовлення у дітей.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ ІІІ.

ПОРУШЕННЯ МОВЛЕННЯ В СТРУКТУРІ ОСОБИСТОСТІ

Лекція 8-9. Особливості пізнавальної сфери при порушеннях мовлення (4 години).

Загальна характеристика психічних явищ. Сутність структури психічного. Загальна характеристика сприймання: види, характеристики, властивості. Зв'язок сприймання з мовленням. Особливості сприймання при порушеннях

мовлення. Загальна характеристика уваги. Особливості уваги при порушеннях мовлення. Загальна характеристика пам'яті. Особливості пам'яті при порушеннях мовлення. Основні аспекти мислення. Особливості мисленнєвої діяльності при порушеннях мовлення. Особливості уяви та її специфіка при порушеннях мовлення.

Основні поняття теми: психічні явища, психіка, пізнавальні процеси, відчуття, сприймання, пам'ять, мислення, увага, уява.

Семінар 8-9. Особливості пізнавальної сфери при порушеннях мовлення (4 години).

Лекція 10. Особливості особистості при порушеннях мовлення (2 години).

Сутність поняття особистість. Загальна характеристика структури особистості. Фіксованість на дефекті. Тривога, страхи та психологічний захист. Особливості самосвідомості при порушеннях мовлення. Особливості самооцінки в нормі та при порушеннях мовлення. Особливості ціннісних орієнтацій при порушеннях мовлення. Рівень домагань. Система життєвих ставлень. Афазія з позицій внутрішньої картини дефекту як прояв цілісного системного підходу до людини з порушенням мови.

Основні поняття теми: особистість, самосвідомість, самооцінка, рівень домагань, ціннісні орієнтації, внутрішня картина дефекту.

Семінар 10. Особливості особистості при порушеннях мовлення (2 години).

Лекція 11. Особливості поведінки при порушеннях мовлення.

Психомоторна основа поведінки. Взаємовідношення у різних соціальних групах. Взаємовідношення у корекційно-педагогічній групі. Взаємовідношення у сім'ї. Міжособистісні взаємовідношення у різних життєвих ситуаціях. Взаємовідношення в умовах фрустрації. Взаємовідношення з педагогом. Неадаптивні та адаптивні форми поведінки. Адаптивна поведінка осіб із порушеннями мовлення.

Основні поняття теми: поведінка, фрустрація, неадаптивна та адаптивна поведінка.

Семінар 11. Особливості поведінки при порушеннях мовлення.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ

Лекція 12. Психологічні особливості дітей із фонетико-фонематичними порушеннями мовлення та із загальним недорозвитком мовлення (2 години)

Особливості пізнавальної сфери дітей із ФФПМ. Особливості емоційної сфери дітей із ФФПМ. Особливості особистості дітей із ФФПМ. Особливості спілкування та міжособистісних відношень дітей із ФФПМ. Особливості розуміння та продукування мовлення дітьми із ФФПМ.

Особливості пізнавальної сфери дітей із ЗНМ. Особливості емоційної сфери дітей із ЗНМ. Особливості особистості дітей із ЗНМ. Особливості

спілкування та міжособистісних відношень дітей із ЗНМ. Особливості розуміння та продукування мовлення дітьми із ЗПМ.

Основні поняття теми: фонетико-фонематичні порушеннями мовлення (ФФПМ), загальний недорозвиток мовлення (ЗНМ).

Семінар 12. Психологічні особливості дітей із фонетико-фонематичними порушеннями мови та із загальним недорозвитком мовлення (2 години).

Лекція 13. Психологічні особливості дітей із мелодико-інтонаційними та темпо-ритмічними порушеннями мовлення (2 години).

Особливості пізнавальної сфери дітей із МПП та ТРП мовлення. Особливості емоційної сфери дітей із МПП та ТРП мовлення. Особливості особистості дітей із МПП та ТРП мовлення. Особливості спілкування та міжособистісних відношень дітей із МПП та ТРП мовлення. Особливості розуміння та продукування мовлення дітьми із МПП та ТРП мовлення.

Основні поняття теми: мелодико-інтонаційні порушення мовлення, темпо-ритмічні порушення мовлення.

Семінар 13. Психологічні особливості дітей із мелодико-інтонаційними та темпо-ритмічними порушеннями мовлення (2 години).

Лекція 14. Особливості психологічної готовності до шкільного навчання дітей із порушеннями мовлення (2 години).

Загальні положення педагогічної логопсихології, предмет дослідження, завдання дослідження, напрямки розвитку. Зміст готовності до шкільного навчання. Структура психологічної готовності до шкільного навчання: пізнавальна, особистісна та соціальна готовність до школи. Загальна оцінка готовності до шкільного навчання дітей із порушеннями мовлення. Проблеми навчання дітей з порушеннями мовлення.

Основні поняття теми: психологічна готовність до школи, наочність, мотивація до навчання, соціальна компетентність, труднощі у навчанні.

Семінар 14. Особливості психологічної готовності до шкільного навчання дітей із порушеннями мовлення (2 години).

IV. Навчально-методична карта дисципліни «Загальна, вікова та педагогічна логопсихологія»

Разом: 144 год., лекції – 28 год., семінарські заняття – 28 год., індивідуальна робота – 8 год., самостійна робота – 72 год., модуль – 8 год.

Модулі	Змістовий модуль 1 Базові засади логопсихології			Змістовий модуль 2 Проблеми логопсихології				Змістовий модуль 3 Порушення мовлення в структурі особистості			Змістовий модуль 4 Психологічні особливості дітей з порушеннями мовлення			
Кількість балів за модуль	76 (балів)			83 (балів)				78 (балів)			81 (балів)			
Тема лекції (1 бал)	1	2	3	4	5	6	7	8-9	10	11	12	13	14	
Вступ до логопсихології	Концептуальні засади логопсихології	Методичні засади логопсихології	Порушення психічного розвитку дітей	Дизонтогенез та механізми його подолання	Сутність та розвиток	Загальний огляд порушень мовлення у дітей		Особливості пізнавальної сфери при порушеннях мовлення	Особливості особистості при порушеннях мовлення	Особливості поведінки при порушеннях мовлення	Психологічні особливості дітей із фонетико-фонематичними порушеннями та загальним недорозвитком	Психологічні особливості дітей із мелодико-інтонаційними та темпо-ритмічними порушеннями мовлення	Особливості психологічної готовності до шкільного навчання дітей із порушеннями мовлення	
Семінарські заняття (10 +1 бал за відвідування)	1	2	3	4	5	6-7		8-9	10	11	12	13	14	
Вступ до логопсихології	Концептуальні засади логопсихології	Методичні засади логопсихології	Порушення психічного розвитку	Дизонтогенез та механізми його подолання	Дизонтогенез психічного розвитку			Особливості пізнавальної сфери при порушеннях	Особливості особистості при порушеннях мовлення	Особливості поведінки при порушеннях мовлення	Психологічні особливості дітей із фонетико-фонематичними порушеннями та загальним недорозвитком	Психологічні особливості дітей із мелодико-інтонаційними та темпо-ритмічними порушеннями	Особливості психологічної готовності до шкільного навчання дітей із порушеннями мовлення	
	10+1	10+1	10+1	10+1	10+1	10+2		10+2	10+1	10+1	10+2		10+1	
Самостійна робота	5 (балів)	5 (балів)	5 (балів)	5 (балів)	5 (балів)	5 (балів)	5 (балів)	5 (балів)	5 (балів)	5 (балів)				
ІНДЗ											30 (балів)			
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота (25 балів)			Модульна контрольна робота (25 балів)				Модульна контрольна робота (25 балів)			Модульна контрольна робота (25 балів)			
Підсумковий контроль	Залік Коефіцієнт -1,59							159 (балів) переноситься на 5 семестр 3 року навчання						

V. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. БАЗОВІ ЗАСАДИ ЛОГОПСИХОЛОГІЇ

Семінар 1. Вступ до логопсихології (2 години).

План заняття

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми.

1. Взаємозв'язок логопсихології з іншими науками та галузями психології.
2. Основні поняття логопсихології.
3. Базові проблеми логопсихології.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

Рекомендована література

1. Абрамова Г.С. Психология в медицине: [навчальний посібник] / Г.С. Абрамова, Ю.А. Юдчиц. – М.: Кафедра-М, 1998. – 233с.
2. Астапов В.М. Введение в дефектологию с основами нейрон- и патопсихологии: [навчальний посібник] / В.М.Астапов. – М.: Наука, 2004. – 126с.
3. Бочелюк В.Й., Турубарова А.В. Психология людини з обмеженими можливостями. Навч. посіб. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 264 с.
4. Государев Н.А. Специальная психология: Учебное пособие. – М. : Ось-89. 2008. – 288 с.
5. Детская логопсихология : учеб. пособие для студентов вузов, обучающихся по специальности «Спец. дошк. педагогика и психология» / [Денисова О.А. и др.] : под редакцией В.И. Селиверстова. – М. : Гуманитар. изд. центр ВЛАДОС, 2008. — 175 с.
6. Дошкольная логопсихология: [учебник] / под. ред.. В.И.Селиверстова. – С.-П.: Питер, 2010. – 321с.
7. Калягин В.А. Логопсихология: [учебник] / В.А.Калягин, Т.С.Овчинникова. – М.: Академия, 2008. – 313с.
8. Клиническая психология: [учебник] / под. ред.. Б.Д.Карвасарского. – С.-П.: Питер, 2010. – 432с.
9. Косякова О.О. Логопсихология: Учебное пособие / О.О. Косякова. – Ростов-на-Дону : Феникс, 2007.
10. Логопсихология /Авт.-сост. С.В.Лауткина. – Витебск: Изд-во УО «ВГУ им. П.М. Машерова», 2007. – 150 с.
11. Основы специальной психологии: Учеб. пособие для студ. сред. пед. учеб. заведений / Л.В. Кузницова, Л.И.Переслени, Л.И. Солнцева и др.; Под ред. Л.В. Кузницовой. – М.: Издательский центр «Академия», 2003. — 480 с.
12. Сорокин В. М. Специальная психология: Учеб. пособие / под. научн. ред. Л. М. Щипицыной. – СПб. : «Речь». 2003. – 216 с.
13. Специальная психология: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / В. И.Лубовский, Т. В. Розанова, Л. И.Солнцева и др.; Под ред. В.И.Лубовского. — 2-е изд., испр. – М.: Издательский центр «Академия», 2005. — 464 с.
14. Твардовская А.А. Логопсихология. Конспект лекций / А.А.Твардовская; Каз.федер.ун-т. - Казань, 2014. -72 с.
15. Хомская Е.Д. Нейропсихология / Е.Д.Хомская. – М.: Наука, 1987. – 241с.

Семінар 2. Концептуальні засади логопсихології (2 години).

План заняття

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми.

1. Історичні аспекти становлення логопсихології.
2. Науковці та їх вклад в розвиток логопсихології.
3. Сутність концепцій логопсихології.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

Рекомендована література

1. Детская логопсихология : учеб. пособие для студентов вузов, обучающихся по специальности «Спец. дошк. педагогика и психология» / [Денисова О.А. и др.] : под редакцией В.И. Селиверстова. – М. : Гуманитар. изд. центр ВЛАДОС, 2008. — 175 с.
2. Дошкольная логопсихология: [учебник] / под. ред.. В.И.Селиверстова. – С.-П.: Питер, 2010. – 321с.
3. Калягин В.А. Логопсихология: [учебник] / В.А.Калягин, Т.С.Овчинникова. – М.: Академия, 2008. – 313с.
4. Косякова О.О. Логопсихология: Учебное пособие / О.О. Косякова. – Ростов-на-Дону : Феникс, 2007.
5. Логопсихология /Авт.-сост. С.В.Лауткина. – Витебск: Изд-во УО «ВГУ им. П.М. Машерова», 2007. – 150 с.
6. Твардовская А.А. Логопсихология. Конспект лекций / А.А.Твардовская; Каз.федер.ун-т. - Казань, 2014. -72 с.

Семінар 3. Методичні засади логопсихології (2 години).

План заняття

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми.

1. Методи психолого-педагогічної діагностики та їх застосування в логопсихології.
2. Сутність диференціальної діагностики в логопсихології.
3. Методи психологічної допомоги в логопсихології.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

Рекомендована література

1. Астапов В.М. Введение в дефектологию с основами нейрон- и патопсихологии: [навчальний посібник] / В.М.Астапов. – М.: Наука, 2004. – 126с.
2. Бочелюк В.Й., Турубарова А.В. Психологія людини з обмеженими можливостями. Навч. посіб. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 264 с.
3. Детская логопсихология : учеб. пособие для студентов вузов, обучающихся по специальности «Спец. дошк. педагогика и психология» / [Денисова О.А. и др.] : под редакцией В.И. Селиверстова. – М. : Гуманитар. изд. центр ВЛАДОС, 2008. — 175 с.
4. Дошкольная логопсихология: [учебник] / под. ред.. В.И.Селиверстова. – С.-П.: Питер, 2010. – 321с.
5. Калягин В.А. Логопсихология: [учебник] / В.А.Калягин, Т.С.Овчинникова. – М.: Академия, 2008. – 313с.
6. Косякова О.О. Логопсихология: Учебное пособие / О.О. Косякова. – Ростов-на-Дону : Феникс, 2007.
7. Логопсихология /Авт.-сост. С.В.Лауткина. – Витебск: Изд-во УО «ВГУ им. П.М. Машерова», 2007. – 150 с.

8. Основы специальной психологии: Учеб. пособие для студ. сред. пед. учеб. заведений / Л.В. Кузницова, Л.И.Переслени, Л.И. Солнцева и др.; Под ред. Л.В. Кузницовой. – М.: Издательский центр «Академия», 2003. — 480 с.
9. Сорокин В. М. Специальная психология: Учеб. пособие / под. научн. ред. Л. М. Щипицыной. – СПб. : «Речь». 2003. – 216 с.
10. Специальная психология: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / В. И.Лубовский, Т. В. Розанова, Л. И.Солнцева и др.; Под ред. В.И.Лубовского. — 2-е изд., испр. – М.: Издательский центр «Академия», 2005. — 464 с.
11. Твардовская А.А. Логопсихология. Конспект лекций / А.А.Твардовская; Каз.федер.ун-т. - Казань, 2014. -72 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ПРОБЛЕМИ ЛОГОПСИХОЛОГІЇ

Семінар 4. Порушення психічного розвитку дітей (2 години).

План заняття

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми.

1. Сутність поняття розвитку та його характеристики.
2. Поняття дизонтогенезу та його типи.
3. Поняття деривації: види, причини, наслідки.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

Рекомендована література

1. Бочелюк В.Й., Турубарова А.В. Психологія людини з обмеженими можливостями. Навч. посіб. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 264 с.
2. Государев Н.А. Специальная психология: Учебное пособие. – М. : Ось-89. 2008. – 288 с.
3. Калягин В. А. Логопсихология: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / В. А. Калягин, Т.С.Овчинникова. – М. : Издательский дом «Академия», «2007. – 320с.
4. Лангмейер Йозеф Психическая депривация в детском возрасте / Йозеф Лангмейер, Зденек Матейчек. – Прага : Авиценум, 1984 – 334 с.
5. Основы специальной психологии: Учеб. пособие для студ. сред. пед. учеб. заведений / Л.В. Кузницова, Л.И.Переслени, Л.И. Солнцева и др.; Под ред. Л.В. Кузницовой. – М.: Издательский центр «Академия», 2003. — 480 с.
6. Сорокин В. М. Специальная психология: Учеб. пособие / под. научн. ред. Л. М. Щипицыной. – СПб. : «Речь». 2003. – 216 с.
7. Специальная психология: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / В. И.Лубовский, Т. В. Розанова, Л. И.Солнцева и др.; Под ред. В.И.Лубовского. — 2-е изд., испр. – М.: Издательский центр «Академия», 2005. — 464 с.

Лекція 5. Дизонтогенез та механізми його подолання (2 години).

План заняття

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми.

1. Чинники дизонтогенезу.
2. Сутність понять адаптація та компенсація.
3. Зовнішні механізми подолання дизонтогенезу: абілітація та корекція.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

Рекомендована література

Основна:

1. Абрамова Г.С. Психология в медицине: [навчальний посібник] / Г.С. Абрамова, Ю.А. Юдчиц. – М.: Кафедра-М, 1998. – 233с.
2. Астапов В.М. Введение в дефектологию с основами нейрон- и патопсихологии: [навчальний посібник] / В.М.Астапов. – М.: Наука, 2004. – 126с.
3. Бочелюк В.Й., Турубарова А.В. Психология людини з обмеженими можливостями. Навч. посіб. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 264 с.
4. Государев Н.А. Специальная психология: Учебное пособие. – М. : Ось-89. 2008. – 288 с.
5. Детская логопсихология : учеб. пособие для студентов вузов, обучающихся по специальности «Спец. дошк. педагогика и психология» / [Денисова О.А. и др.] : под редакцией В.И. Селиверстова. – М. : Гуманитар. изд. центр ВЛАДОС, 2008. — 175 с.
6. Дошкольная логопсихология: [учебник] / под. ред.. В.И.Селиверстова. – С.-П.: Питер, 2010. – 321с.
7. Исаев Д.Н. Психическое недоразвитие у детей / Д.Н.Исаев. - Л.: Медицина, 1982. – 276с.
8. Калягин В.А. Логопсихология: [учебник] / В.А.Калягин, Т.С.Овчинникова. – М.: Академия, 2008. – 313с.
9. Клиническая психология: [учебник] / под. ред.. Б.Д.Карвасарского. – С.-П.: Питер, 2010. – 432с.
10. Косякова О.О. Логопсихология: Учебное пособие / О.О. Косякова. – Ростов-на-Дону : Феникс, 2007.
11. Логопсихология /Авт.-сост. С.В.Лауткина. – Витебск: Изд-во УО «ВГУ им. П.М. Машерова», 2007. – 150 с.
12. Максимова Е.В. Уровни общения. Причины возникновения раннего аутизма и его коррекция на основе теории Н.А. Бернштейна. – М. Издательство «Диалог-МИФИ», 2008. – 288 с.
13. Максимова Н.Ю. Основи дитячої патопсихології / [Н.Ю.Максимова, К.Л. Мілютіна, В.М. Піскун]. - К.: Перун, 1996. - 463 с.
14. Мастюкова Е.М., Московкина А.Г. Семейное воспитание детей с отклонениями в развитии. – М.: ВЛАДОС, 2003 - 260 с.
15. Основы специальной психологии: Учеб. пособие для студ. сред. пед. учеб. заведений / Л.В. Кузницова, Л.И.Переслени, Л.И. Солнцева и др.; Под ред. Л.В. Кузницовой. – М.: Издательский центр «Академия», 2003. — 480 с.
16. Сорокин В. М. Специальная психология: Учеб. пособие / под. научн. ред. Л. М. Щипицыной. – СПб. : «Речь». 2003. – 216 с.
17. Специальная психология: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / В. И.Лубовский, Т. В. Розанова, Л. И.Солнцева и др.; Под ред. В.И.Лубовского. — 2-е изд., испр. – М.: Издательский центр «Академия», 2005. — 464 с.
18. Твардовская А.А. Логопсихология. Конспект лекций / А.А.Твардовская; Каз.федер.ун-т. - Казань, 2014. -72 с.
19. Тингей-Михаэлис К. Дети с недостатками развития: Книга в помощь родителям: Пер. с англ. / Под ред. Д.В. Колесова. – М.: Педагогика, 1988. – 240 с.
20. Хомская Е.Д. Нейропсихология / Е.Д.Хомская. – М.: Наука, 1987. – 241с.
21. Эльконин Д.Б. Детская психология / Д.Б. Эльконин. – М., 1960. -165с.

Семинар 6-7. Дизонтогенез психічного розвитку (4 години).

План заняття

I. Практична частина.

1. Перегляд фільму «Створивша чудо».

2. Охарактеризуйте особливості психофізичного розвитку Хелен Келер сліпоглухонімої дівчинки.
3. Окресліть внутрішні та зовнішні чинники дизонтогенезу дівчинки.
4. Розкрийте сутність корекційного впливу педагога.
5. Визначте особливості механізмів компенсації та адаптації у дівчинки.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

Рекомендована література

Келлер. Е. История моей жизни / Елена Келлер. – М. : Издательство «Захаров», 2003. – 272с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III.

ПОРУШЕННЯ МОВЛЕННЯ В СТРУКТУРІ ОСОБИСТОСТІ

Семінар 8-9. Особливості пізнавальної сфери при порушеннях мовлення (4 години).

План заняття

I. Практична частина.

1. Сутність структури психічного.
2. Місце мовлення серед психічних явищ.
3. Особливості вітчуття та сприймання при порушеннях мовлення.
4. Особливості уваги при порушеннях мовлення.
5. Особливості пам'яті при порушеннях мовлення.
6. Особливості мислення та уяви при порушеннях мовлення.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

Рекомендована література

1. Веккер Л. М. Психика и реальность. Единая теория психических процессов / Л.М.Веккер. – Москва: Издательство «Смысл», 1998. – 685с.
2. Исаев Д.Н. Психическое недоразвитие у детей / Д.Н.Исаев. - Л.: Медицина, 1982. – 276с.
3. Калягин В.А. Логопсихология: [учебник] / В.А.Калягин, Т.С.Овчинникова. – М.: Академия, 2008. – 313с.
4. Косякова О.О. Логопсихология: Учебное пособие / О.О. Косякова. – Ростов-на-Дону : Феникс, 2007.
5. Логопатопсихология: учеб. пособие для студентов / под ред. Р.И. Лалаевой, С.Н. Шаховской. : Гуманитарный издательский центр ВЛАДОС; Москва; 2011
6. Логопсихология /Авт.-сост. С.В.Лауткина. – Витебск: Изд-во УО «ВГУ им. П.М. Машерова», 2007. – 150 с.
7. Основы специальной психологии: Учеб. пособие для студ. сред. пед. учеб. заведений / Л.В. Кузницова, Л.И.Переслени, Л.И. Солнцева и др.; Под ред. Л.В. Кузницовой. – М.: Издательский центр «Академия», 2003. — 480 с.
8. Сорокин В. М. Специальная психология: Учеб. пособие / под. научн. ред. Л. М. Щипицыной. – СПб. : «Речь». 2003. – 216 с.
9. Специальная психология: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / В. И.Лубовский, Т. В. Розанова, Л. И.Солнцева и др.; Под ред. В.И.Лубовского. — 2-е изд., испр. – М.: Издательский центр «Академия», 2005. — 464 с.
10. Твардовская А. А. Логопсихология. Конспект лекций / А.А.Твардовская; Каз.федер.ун-т. - Казань, 2014. – 72 с.

Семінар 10. Особливості особистості при порушеннях мовлення (2 години).

План заняття

I. Практична частина.

1. Сутність поняття особистість.
2. Загальна характеристика структури особистості.
3. Особливості афективної сфери при порушеннях мовлення.
4. Особливості самосвідомості при порушеннях мовлення.
5. Особливості ціннісних орієнтацій при порушеннях мовлення.
6. Внутрішня картина дефекту при порушеннях мовлення.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

Рекомендована література

1. Исаев Д.Н. Психическое недоразвитие у детей / Д.Н.Исаев. - Л.: Медицина, 1982. – 276с.
2. Калягин В.А. Логопсихология: [учебник] / В.А.Калягин, Т.С.Овчинникова. – М.: Академия, 2008. – 313с.
3. Косякова О.О. Логопсихология: Учебное пособие / О.О. Косякова. – Ростов-на-Дону : Феникс, 2007.
4. Логопсихология /Авт.-сост. С.В.Лауткина. – Витебск: Изд-во УО «ВГУ им. П.М. Машерова», 2007. – 150 с.
5. Основы специальной психологии: Учеб. пособие для студ. сред. пед. учеб. заведений / Л.В. Кузницова, Л.И.Переслени, Л.И. Солнцева и др.; Под ред. Л.В. Кузницовой. – М.: Издательский центр «Академия», 2003. — 480 с.
6. Сорокин В. М. Специальная психология: Учеб. пособие / под. научн. ред. Л. М. Щипицыной. – СПб. : «Речь». 2003. – 216 с.
7. Специальная психология: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / В. И.Лубовский, Т. В. Розанова, Л. И.Солнцева и др.; Под ред. В.И.Лубовского. — 2-е изд., испр. – М.: Издательский центр «Академия», 2005. — 464 с.
8. Твардовская А. А. Логопсихология. Конспект лекций / А.А.Твардовская; Каз.федер.ун-т. - Казань, 2014. – 72 с.

Лекція 11. Особливості поведінки при порушеннях мовлення.

План заняття

I. Практична частина.

1. Психомоторна основа поведінки.
2. Взаємовідношення у колективі однолітків.
3. Взаємовідношення у сім'ї.
4. Взаємовідношення в умовах фрустрації.
5. Взаємовідношення з педагогом.
6. Неадаптивні та адаптивні форми поведінки осіб із порушеннями мови.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

Рекомендована література

1. Исаев Д.Н. Психическое недоразвитие у детей / Д.Н.Исаев. - Л.: Медицина, 1982. – 276с.
2. Калягин В.А. Логопсихология: [учебник] / В.А.Калягин, Т.С.Овчинникова. – М.: Академия, 2008. – 313с.

3. Косякова О.О. Логопсихология: Учебное пособие / О.О. Косякова. – Ростов-на-Дону : Феникс, 2007.
4. Логопсихология /Авт.-сост. С.В.Лауткина. – Витебск: Изд-во УО «ВГУ им. П.М. Машерова», 2007. – 150 с.
5. Основы специальной психологии: Учеб. пособие для студ. сред. пед. учеб. заведений / Л.В. Кузницова, Л.И.Переслени, Л.И. Солнцева и др.; Под ред. Л.В. Кузницовой. – М.: Издательский центр «Академия», 2003. — 480 с.
6. Сорокин В. М. Специальная психология: Учеб. пособие / под. научн. ред. Л. М. Шипицыной. – СПб. : «Речь». 2003. – 216 с.
7. Специальная психология: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / В. И.Лубовский, Т. В. Розанова, Л. И.Солнцева и др.; Под ред. В.И.Лубовского. — 2-е изд., испр. – М.: Издательский центр «Академия», 2005. — 464 с.
8. Твардовская А. А. Логопсихология. Конспект лекций / А.А.Твардовская; Каз.федер.ун-т. - Казань, 2014. – 72 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ

Семинар 12. Психологічні особливості дітей із фонетико-фонематичними порушеннями мовлення та із загальним недорозвитком мовлення (2 години)

План заняття

I. Практична частина.

1. Психологічні особливості дітей із фонетико-фонематичними порушеннями мовлення (цілісний аналіз стосовно певного порушення).
2. Психологічні особливості дітей із недорозвиненням мовлення (цілісний аналіз залежно від ступеню).

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

III. Захист ІНДЗ.

Рекомендована література

1. Детская логопсихология : учеб. пособие для студентов вузов, обучающихся по специальности «Спец. дошк. педагогика и психология» / [Денисова О.А. и др.] : под редакцией В.И. Селиверстова. – М. : Гуманитар. изд. центр ВЛАДОС, 2008. — 175 с.
2. Дошкольная логопсихология: [учебник] / под. ред.. В.И.Селиверстова. – С.-П.: Питер, 2010. – 321с.
3. Калягин В.А. Логопсихология: [учебник] / В.А.Калягин, Т.С.Овчинникова. – М.: Академия, 2008. – 313с.
4. Косякова О.О. Логопсихология: Учебное пособие / О.О. Косякова. – Ростов-на-Дону : Феникс, 2007.
5. Лисина М. И. Формирование личности ребенка в общении взрослыми / Под ред. М. И. Лисиной. – Питер; СПб., 2009
6. Логопатофизиология: учеб. пособие для студентов / под ред. Р.И. Лалаевой, С.Н. Шаховской. : Гуманитарный издательский центр ВЛАДОС; Москва; 2011
7. Логопсихология /Авт.-сост. С.В.Лауткина. – Витебск: Изд-во УО «ВГУ им. П.М. Машерова», 2007. – 150 с.
8. Общение и речь: Развитие речи у детей в общении со взрослыми / Под ред. М. И. Лисиной; Науч.-исслед. ин-т общей и педагогической психологии Акад. пед. наук СССР. — М.: Педагогика, 1985. – 208 с.
9. Твардовская А.А. Логопсихология. Конспект лекций / А.А.Твардовская; Каз.федер.ун-т. - Казань, 2014. -72 с.

Семінар 13. Психологічні особливості дітей із мелодико-інтонаційними та темпо-ритмічними порушеннями мовлення (2 години).

План заняття

I. Практична частина.

1. Психологічні особливості дітей із мелодико-інтонаційними та порушеннями мовлення (цілісний аналіз).
2. Психологічні особливості дітей із темпо-ритмічними порушеннями мовлення (цілісний аналіз).

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

III. Захист ІНДЗ.

Рекомендована література

Основна:

1. Вильсон Д.К. Нарушение голоса у детей: [навчальний посібник] / Д.К.Вильсон. – М.: Академия, 2011. – 213с.
2. Детская логопсихология : учеб. пособие для студентов вузов, обучающихся по специальности «Спец. дошк. педагогика и психология» / [Денисова О.А. и др.] : под редакцией В.И. Селиверстова. – М. : Гуманитар. изд. центр ВЛАДОС, 2008. — 175 с.
3. Дошкольная логопсихология: [учебник] / под. ред.. В.И.Селиверстова. – С.-П.: Питер, 2010. – 321с.
4. Заикание у подростков: Кн. для логопеда: Из опыта работы /Е. В. Богданова, М. И. Буянов, Т. В. Калошина и др.; Сост. М. И. Буянов.— М.: Просвещение, 1989.— 175 с.
5. Исаев Д.Н. Психическое недоразвитие у детей / Д.Н.Исаев. - Л.: Медицина, 1982. – 276с.
6. Калягин В.А. Заикание: тяжесть и прогноз // Механизмы речевого процесса и реабилитации больных с речевыми нарушениями. – Л.: Наука, 1989. – 324с.
7. Калягин В.А. Логопсихология: [учебник] / В.А.Калягин, Т.С.Овчинникова. – М.: Академия, 2008. – 313с.
8. Косякова О.О. Логопсихология: Учебное пособие / О.О. Косякова. – Ростов-на-Дону : Феникс, 2007.
9. Лисина М. И. Формирование личности ребенка в общении взрослыми / Под ред. М. И. Лисиной. – Питер; СПб., 2009
10. Логопатофизиология: учеб. пособие для студентов / под ред. Р.И. Лалаевой, С.Н. Шаховской. : Гуманитарный издательский центр ВЛАДОС; Москва; 2011
11. Логопсихология /Авт.-сост. С.В.Лауткина. – Витебск: Изд-во УО «ВГУ им. П.М. Машерова», 2007. – 150 с.
12. Общение и речь: Развитие речи у детей в общении со взрослыми / Под ред. М. И. Лисиной; Науч.-исслед. ин-т общей и педагогической психологии Акад. пед. наук СССР. — М.: Педагогика, 1985. – 208 с.
13. Твардовская А.А. Логопсихология. Конспект лекций / А.А.Твардовская; Каз.федер.ун-т. - Казань, 2014. -72 с.

Семінар 14. Особливості психологічної готовності до шкільного навчання дітей із порушеннями мовлення (2 години).

План заняття

I. Практична частина.

1. Критерії (біологічної, педагогічної та психологічної) готовності до навчання в школі.
2. Можливі труднощі навчання дітей з порушеннями мовлення: причини

- та шляхи подолання.
II. Перевірка виконання самостійної роботи.
III. Захист ІНДЗ.

Рекомендована література

1. Гуткина Н.И. Психологическая готовность к школе – СПб.: Питер, 2004 - 208 с.
2. Детская логопсихология : учеб. пособие для студентов вузов, обучающихся по специальности «Спец. дошк. педагогика и психология» / [Денисова О.А. и др.] : под редакцией В.И. Селиверстова. – М. : Гуманитар. изд. центр ВЛАДОС, 2008. — 175 с.
3. Дошкольная логопсихология: [учебник] / под. ред.. В.И.Селиверстова. – С.-П.: Питер, 2010. – 321с.
4. Психологічний розвиток дитини-дошкільника: Навч. посіб для педагогів, психологів, вихователів дит. дошк. закладів, студ.сер. і вищ. пед. закладів, батьків / С.Є. Кулачківська (наук. ред.), С.О. Ладивір, Т.О. Піроженко та ін. – К.: Світоч, 2004.
5. Таран О.П. Психологічна готовність дитини до школи / Оксана Таран. – К. : Шк. світ, 2010. – 128 с. – (Бібліотека «Шкільного світу»).
6. Хомская Е.Д. Нейропсихология / Е.Д.Хомская. – М.: Наука, 1987. – 241с.
7. Эльконин Д.Б. Детская психология / Д.Б. Эльконин. – М., 1960. -165с.

VI. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Тема 1. Вступ до логопсихології (2 години).

Завдання:

Створити схему взаємозв'язку логопсихології з іншими науками та галузями психології. Обґрунтувати вашу думку, вказати використані джерела (ресурси).

Форма подання: у вигляді схеми, таблиці, вільного опису.

Критерії оцінювання: змістовність, логічність, структурованість.

Тема 2. Концептуальні засади логопсихології (2 години).

Завдання:

Проаналізувати чинники виникнення логопсихології, як окремої психологічної галузі. Обґрунтувати вашу думку, вказати використані джерела (ресурси).

Форма подання: у вигляді схеми, таблиці, вільного опису.

Критерії оцінювання: змістовність, логічність, структурованість.

Тема 3. Методичні засади логопсихології (2 години).

Завдання:

Оберіть два метода логопсихології та опишіть їх значення та умови застосування. Визначте схоже та відмінне цих методів. Обґрунтувати вашу думку, вказати використані джерела (ресурси).

Форма подання: у вигляді схеми, таблиці, вільного опису.

Критерії оцінювання: змістовність, логічність, структурованість.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ПРОБЛЕМИ ЛОГОПСИХОЛОГІЇ

Тема 4. Порушення психічного розвитку дітей (2 години).

Завдання:

Проаналізувати вплив сенсорної та психологічної деривації на розвиток мовлення дитини. Обґрунтувати вашу думку, вказати використані джерела (ресурси).

Форма подання: у вигляді схеми, таблиці, вільного опису.

Критерії оцінювання: змістовність, логічність, структурованість.

Тема 5. Дизонтогенез та механізми його подолання (2 години).

Завдання:

Створити схему взаємозв'язку чинників порушення розвитку, обґрунтувати вашу думку, вказати використані джерела (ресурси).

Форма подання: у вигляді схеми, таблиці, вільного опису.

Критерії оцінювання: змістовність, логічність, структурованість.

Тема 6. Сутність та розвиток мовлення (2 години).

Завдання:

Здійснити порівняльний аналіз понять мова та мовлення. Обґрунтувати вашу думку, вказати використані джерела (ресурси).

Форма подання: у вигляді схеми, таблиці, вільного опису.

Критерії оцінювання: змістовність, логічність, структурованість.

Лекція 7. Загальний огляд порушень мовлення у дітей.

Завдання:

Проаналізувати труднощі спілкування та їх чинники при порушеннях мовлення. Обґрунтувати вашу думку, вказати використані джерела (ресурси).

Форма подання: у вигляді схеми, таблиці, вільного опису.

Критерії оцінювання: змістовність, логічність, структурованість

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III. ПОРУШЕННЯ МОВЛЕННЯ В СТРУКТУРІ ОСОБИСТОСТІ

Тема 8-9. Особливості пізнавальної сфери при порушеннях мовлення (4 години).

Завдання:

Оберіть один з психічних процесів, визначте: його роль у психічній діяльності особистості, взаємозв'язок з іншими психічними явищами, його особливості функціонування при порушеннях мовлення. Обґрунтувати вашу думку, вказати використані джерела (ресурси).

Форма подання: у вигляді схеми, таблиці, вільного опису.

Критерії оцінювання: змістовність, логічність, структурованість

Тема 10. Особливості особистості при порушеннях мовлення (2 години).

Завдання:

Окресліть які особливості особистості при порушеннях мовлення можуть бути характерні в певний віковий період (раннє дитинство, дошкільний вік, молодший шкільний вік, підлітковий вік, юнацький вік – на ваш вибір). Обґрунтувати вашу думку, вказати використані джерела (ресурси).

Форма подання: у вигляді схеми, таблиці, вільного опису.

Критерії оцінювання: змістовність, логічність, структурованість

Тема 11. Особливості поведінки при порушеннях мовлення.

Завдання:

Які на вашу думку найбільш характерні особливості поведінки при порушеннях мовлення. Поясніть вашу думку, вкажіть використані джерела (ресурси).

Форма подання: у вигляді схеми, таблиці, вільного опису.

Критерії оцінювання: змістовність, логічність, структурованість

VI. ІНДИВІДУАЛЬНА НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНА РОБОТА

Індивідуальна навчально-дослідна робота є видом позааудиторної індивідуальної діяльності студента, результати якої використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни. Завершується ІНДЗ оформленням студентами письмового звіту.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмового матеріалу; систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу; удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських, практичних занять та охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання: на основі теоретичних та практичних наукових джерел створити узагальнений психологічний портрет дитини з порушеннями мовлення.

Вимоги до змісту: конкретне порушення мовлення та його характер, віковий період (ранній вік, дошкільний вік, молодший шкільний вік, підлітковий, юнацький – на ваш вибір), особливості сприймання, уваги, пам'яті, мислення, уяви та їх взаємозв'язків між собою; особливості емоційної сфери, самооцінки, поведінкові прояви, особливості спілкування з іншими, характер провідної діяльності (окреслити основні можливі труднощі) тощо. Визначити можливі шляхи психолого-педагогічного супроводу. Обґрунтувати свої думки. Вказати використані джерела з посиланнями по тексту.

Форма подання: у вигляді структурованого опису, можливе оформлення схемами, таблицями. Обсяг – 5 сторінок формату А4, шрифт 14, проміжок 1,5.

Критерії оцінювання: змістовність (5 балів), логічність (5 балів), структурованість (5 балів), оформлення (5 балів). Презентація доповіді перед однокласниками (10 балів).

VIII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО

КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Навчальні досягнення студентів із дисципліни «Загальна, вікова та педагогічна логопсихологія» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види й терміни контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано у табл. 8.1, табл. 8.2.

Таблиця 8.1

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

№ з/п	Вид діяльності	Кількість рейтингових балів
Семестр 3-й		
1.	Відвідування лекцій	7
2.	Відвідування семінарських занять	7
3.	Робота на семінарському занятті	60
4.	Модульні контрольні роботи (1, 2)	50
5.	Самостійна робота	35
	Коефіцієнт = 1,59	159 = 100
Семестр 4-й		
1.	Відвідування лекцій	7
2.	Відвідування семінарських занять	7
3.	Робота на семінарському занятті	50
4.	Модульні контрольні роботи (3, 4)	50
5.	Самостійна робота	15
6.	Індивідуальна навчально-дослідницька робота	30
	Підсумковий рейтинговий бал переноситься на 5 семестр 3 року навчання	159

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентом застосовуються такі методи:

Методи усного контролю: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, залік.

Методи письмового контролю: письмове опитування; конспект.

Методи самоконтролю: уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- своєчасність виконання навчальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних завдань;

- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності.

**Порядок переведення рейтингових показників успішності у
європейські оцінки ECTS**

Підсумкова кількість балів (max – 100)	Оцінка за 4-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS
1 – 34	«незадовільно» (з обов'язковим повторним вивченням курсу)	F
35 – 59	«незадовільно» (з можливістю повторного складання)	FX
60 – 68	«достатньо»	E
69-74	«задовільно»	D
75 – 81	«добре»	C
82-89	«дуже добре»	B
90 – 100	«відмінно»	A

IX. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

Словесні: пояснення, розповідь, бесіда.

Наочні: спостереження, ілюстрація, демонстрація.

Практичні: вправи.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

Питання до заліку з курсу

1. Предмет логопсихології як галузі психологічної науки.
2. Співвідношення логопсихології з суміжними дисциплінами.
3. Наукові, практичні та методологічні передумови виділення логопсихології в самостійну галузь психологічного знання.
4. Завдання логопсихології.
5. Методи дослідження.
6. Основні концепції логопсихології.
7. Історія розвитку логопсихології.
8. Основні види мовленнєвих порушень первинного характеру.
9. Розлади мовлення вторинного характеру.
10. Тривога, страхи та психологічний захист осіб із мовленнєвими порушеннями.
11. Самооцінка осіб із порушеннями мовлення.
12. Ціннісна орієнтація осіб із порушеннями мовлення.
13. Рівень домагань осіб із порушеннями мовлення.
14. Внутрішня картина людини з порушенням мовлення.
15. Загальна характеристика психолого-педагогічної діагностики у логопедії.
16. Відчуття та сприймання осіб із мовленнєвими порушеннями.
17. Пам'ять осіб із мовленнєвими порушеннями.
18. Увага осіб із мовленнєвими порушеннями.
19. Мислення осіб із мовленнєвими порушеннями.
20. Уява осіб із мовленнєвими порушеннями.
21. Диференціальна діагностика у логопсихології.
22. Психомоторна основа поведінки осіб із мовленнєвими порушеннями.
23. Порушення поведінки при різних розладах мовлення.
24. Взаємостосунки у різних соціальних групах осіб із мовленнєвими порушеннями.
25. Взаємостосунки у сім'ї осіб із мовленнєвими порушеннями.
26. Міжособистісна взаємодія у різних життєвих ситуаціях осіб із мовленнєвими порушеннями.
27. Взаємовідношення в умовах фрустрації осіб із мовними порушеннями.
28. Взаємовідношення з педагогом осіб із мовними порушеннями.
29. Неадаптивні та адаптивні форми поведінки осіб із мовленнєвими порушеннями.
30. Адаптивна поведінка осіб із порушеннями мовлення.
31. Порушення мовлення, пов'язані з органічними ураженнями ЦНС.
32. Цілі та задачі психологічної допомоги особам із порушеннями мовлення.
33. Сутність поняття розвитку.
34. Психологія аномального розвитку дітей.
35. Поняття дизонтогенезу.
36. Сутність поняття деривації: види, причини та наслідки.
37. Особливості розвитку спілкування при порушеннях мовлення.

- 38.Класифікація психічного дизонтогенезу.
- 39.Чинники мовленнєвих порушень.
- 40.Механізми подолання дизонтогенезу.
- 41.Лінгвістична характеристика порушень мовлення.
- 42.Клінічна характеристика порушень мовлення.
- 43.Педагогічна характеристика груп дітей із недорозвитком мовлення.
- 44.Особливості пізнавальної сфери дітей із ФФПМ.
- 45.Особливості емоційної сфери дітей із ФФПМ.
- 46.Особливості особистості дітей із ФФНМ.
- 47.Особливості спілкування та міжособистісних відношень дітей із ФФПМ.
- 48.Особливості розуміння та продукування мовлення дітьми із ФФПМ.
- 49.Особливості пізнавальної сфери дітей із ЗНМ.
- 50.Особливості емоційної сфери дітей із ЗНМ.
- 51.Особливості особистості дітей із ЗНМ.
- 52.Особливості спілкування та міжособистісних відношень дітей із ЗНМ.
- 53.Особливості розуміння та продукування мовлення дітьми із ЗПМ.
- 54.Особливості пізнавальної сфери дітей із МІП та ТРП мовлення.
- 55.Особливості емоційної сфери дітей із МІП та ТРП мовлення.
- 56.Особливості особистості дітей із МІП та ТРП мовлення.
- 57.Особливості спілкування та міжособистісних відношень дітей із МІП та ТРП мовлення.
- 58.Особливості розуміння та продукування мовлення дітьми із МІП та ТРП мовлення.
- 59.Зміст готовності до шкільного навчання в нормі та при порушеннях розвитку.
- 60.Загальна оцінка готовності до шкільного навчання дітей із порушеннями мовлення.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна:

1. Астапов В.М. Введение в дефектологию с основами нейрон- и патопсихологии: [навчальний посібник] / В.М.Астапов. – М.: Наука, 2004. – 126с.
2. Бочелюк В.Й., Турубарова А.В. Психологія людини з обмеженими можливостями. Навч. посіб. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 264 с.
3. Вильсон Д.К. Нарушение голоса у детей: [навчальний посібник] / Д.К.Вильсон. – М.: Академия, 2011. – 213с.
4. Государев Н.А. Специальная психология: Учебное пособие. – М. : Ось-89. 2008. – 288 с.
5. Детская логопсихология : учеб. пособие для студентов вузов, обучающихся по специальности «Спец. дошк. педагогика и психология» / [Денисова О.А. и др.] : под редакцией В.И. Селиверстова. – М. : Гуманитар. изд. центр ВЛАДОС, 2008. — 175 с.
6. Дошкольная логопсихология: [учебник] / под. ред.. В.И.Селиверстова. – С.-П.: Питер, 2010. – 321с.
7. Заикание у подростков: Кн. для логопеда: Из опыта работы /Е. В. Богданова, М. И. Буянов, Т. В. Калошина и др.; Сост. М. И. Буянов.— М.: Просвещение, 1989.— 175 с.
8. Исаев Д.Н. Психическое недоразвитие у детей / Д.Н.Исаев. - Л.: Медицина, 1982. – 276с.
9. Калягин В.А. Заикание: тяжесть и прогноз // Механизмы речевого процесса и реабилитации больных с речевыми нарушениями. – Л.: Наука, 1989. – 324с.
10. Калягин В.А. Логопсихология: [учебник] / В.А.Калягин, Т.С.Овчинникова. – М.: Академия, 2008. – 313с.
11. Косякова О.О. Логопсихология: Учебное пособие / О.О. Косякова. – Ростов-на-Дону : Феникс, 2007.
12. Лисина М. И. Формирование личности ребенка в общении взрослыми / Под ред. М. И. Лисиной. – Питер; СПб., 2009
13. Логопатопсихология: учеб. пособие для студентов / под ред. Р.И. Лалаевой, С.Н. Шаховской. : Гуманитарный издательский центр ВЛАДОС; Москва; 2011
14. Логопсихология /Авт.-сост. С.В.Лауткина. – Витебск: Изд-во УО «ВГУ им. П.М. Машерова», 2007. – 150 с.
15. Общение и речь: Развитие речи у детей в общении со взрослыми / Под ред. М. И. Лисиной; Науч.-исслед. ин-т общей и педагогической психологии Акад. пед. наук СССР. — М.: Педагогика, 1985. – 208 с.
16. Основы специальной психологии: Учеб. пособие для студ. сред. пед. учеб. заведений / Л.В. Кузницова, Л.И.Переслени, Л.И. Солнцева и др.; Под ред. Л.В. Кузницовой. – М.: Издательский центр «Академия», 2003. — 480 с.
17. Сорокин В. М. Специальная психология: Учеб. пособие / под. научн. ред. Л. М. Щипицыной. – СПб. : «Речь». 2003. – 216 с.
18. Специальная психология: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / В. И.Лубовский, Т. В. Розанова, Л. И.Солнцева и др.; Под ред. В.И.Лубовского. — 2-е изд., испр. – М.: Издательский центр «Академия», 2005. — 464 с.
19. Твардовская А.А. Логопсихология. Конспект лекций / А.А.Твардовская; Каз.федер.ун-т. - Казань, 2014. -72 с.

Додаткова:

1. Абрамова Г.С. Психология в медицине: [навчальний посібник] / Г.С. Абрамова, Ю.А. Юдчиц. – М.: Кафедра-М, 1998. – 233с.
2. Веккер Л. М. Психика и реальность. Единая теория психических процессов / Л.М.Веккер. – Москва: Издательство «Смысл», 1998. – 685с.

3. Гуткина Н.И. Психологическая готовность к школе – СПб.: Питер, 2004 - 208 с.
4. Келлер. Е. История моей жизни / Елена Келлер. – М. : Издательство «Захаров», 2003. – 272с.
5. Кликс Ф. Пробуждающееся мышление. У истоков человеческого интеллекта / Кликс Ф. – М. : «Прогресс», 1993. – 306 с.
6. Клиническая психология: [учебник] / под. ред.. Б.Д.Карвасарского. – С.-П.: Питер, 2010. – 432с.
7. Лангмейер Йозеф Психическая депривация в детском возрасте / Йозеф Лангмейер, Зденек Матейчек. – Прага : Авиценум, 1984 – 334 с.
8. Максимова Е.В. Уровни общения. Причины возникновения раннего аутизма и его коррекция на основе теории Н.А. Бернштейна. – М. Издательство «Диалог-МИФИ», 2008. – 288 с.
9. Максимова Н.Ю. Основи дитячої патопсихології / [Н.Ю.Максимова, К.Л. Мілютіна, В.М. Піскун]. - К.: Перун, 1996. - 463 с.
10. Мастюкова Е.М., Московкина А.Г. Семейное воспитание детей с отклонениями в развитии. – М.: ВЛАДОС, 2003 - 260 с.
11. Психологічний розвиток дитини-дошкільника: Навч. посіб для педагогів, психологів, вихователів дит. дошк. закладів, студ.сер. і вищ. пед. закладів, батьків / С.Є. Кулачківська (наук. ред.), С.О. Ладивір, Т.О. Піроженко та ін. – К.: Світоч, 2004.
12. Таран О.П. Психологічна готовність дитини до школи / Оксана Таран. – К. : Шк. світ, 2010. – 128 с. – (Бібліотека «Шкільного світу»).
13. Тингей-Михаэлис К. Дети с недостатками развития: Книга в помощь родителям: Пер. с англ. / Под ред. Д.В. Колесова. – М.: Педагогика, 1988. – 240 с.
14. Хомская Е.Д. Нейропсихология / Е.Д.Хомская. – М.: Наука, 1987. – 241с.
15. Эльконин Д.Б. Детская психология / Д.Б. Эльконин. – М., 1960. -165с.